

Konut Koşullarının İnsan Sağlığı Üzerine Etkisi

Kezban Işık¹

¹Yrd.Doç.Dr. Meslek Yüksek Okulu, ISPARTA.

Özet

Bu makalede fiziki yapı, ısınma, nemlilik, havalandırma, aydınlatma, gürültü, kalabalık, güvenlik ve sanitasyon olanakları gibi konut koşullarının insan sağlığı üzerine etkileri ve sağlıklı bir konutta bulunması gerekli nitelikler, ilgili literatürün ışığında gözden geçirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konut, sağlık.

The Effects of Housing Conditions on Human Health

Abstract

In this article, some of the housing conditions such as physical construction, heating, dampness, ventilation, illumination, noise, crowdyneess, safety and sanitary facilities and their effects on human health and the characteristics of well planned housing have been reviewed from the point of related literature.

Key Words: Housing, health.

İnsanların temel ihtiyaçları beslenme, giyinme ve barınmadır. Konut bunlardan barınma ihtiyacını karşılar. Ancak ev sadece içinde yaşayan kişileri doğanın etkilerinden koruyan barınak değil; aile bireylerinin dinlenme, grup halinde yaşama, çalışma ihtiyacını karşılayan ve kişiliklerini belirtecekleri ortamı sağlayan bir yer olmalıdır (1).

Sağlıklı olmak; fiziksel, zihinsel ve toplumsal varlık olarak iyi koşullarda yaşıyor olmaktır. "Sağlık yalnız hastalık ve sakatlığın olmaması değil aynı zamanda bedensel, ruhsal ve toplumsal yönden tam bir iyilik durumudur". Kişinin ruhen ve bedenlen sağlıklı olmasında tüm çevresi etkin bir rol oynamaktadır. Konut da bu çevrenin bir parçasıdır ve kişinin sağlık ve mutluluğuna etki eder.

Kötü konut koşullarının çoğu zaman yoksulluk, eğitim yetersizliği, bilgisizlik, yetersiz ve dengesiz beslenme, tıbbi bakım yetersizliği gibi sağlığı etkileyebilecek etkenlerle birlikte olması ve bunları birbirinden ayırmanın zorluğu nedeni ile, konut ile sağlık arasındaki ilişkiyi araştırmak da güçleşmektedir (2).

Ancak; yapılan çeşitli ekolojik çalışmalarda, düzensiz mahallelerde ve kötü yapı-

lanmış konutlarda yaşayanlarda; kazaların, bulaşıcı hastalıkların, ruh hastalıklarının ve sakatlık oranının yeterli konutlarda yaşayanlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır (3-5).

Su, kanalizasyon, elektrik ve benzeri olanaklardan yoksun bulunan, yaşama koşulları yeterli nitelikte olmayan konutlar ve bunların bulunduğu semtlerde salgın hastalıklar daha sık görülmektedir (6).

Araştırmalar evde yeterli suyun bulunmasının suyun kalitesine bakılmaksızın bağırsak enfeksiyonlarının bulaşımını azalttığını göstermektedir (7).

Konutta su bulunmasının yanında kullanılan suların atılması için uygun bir su çıkışı olmadığına, temizlik ve çamaşır için kullanılan su kısıtlanmakta, bu da sağlığı dolaylı olarak etkilemektedir (8).

Konutun hela durumu da sağlık üzerine etkide bulunmaktadır. Konutun dışında yer alan helalar, soğuk algınlığı ve huzursuzluğa neden olmaları; akarsuyu olmayan helalar ise diyare, enterit ve tifo gibi hastalıkların bu konutlarda yaşayanlarda daha sık görülmesi

nedeni ile önerilmemektedir (3,7,9).

Kışın yetersiz ısıtma, konutta böcek ve farelerin bulunması, çöplerin toplanmasının yetersiz olması, bulaşıcı hastalıklara yakalanma ile doğrudan doğruya ilişkilidir (4). Çünkü bulaşıcı ve parazitik hastalıkların kökeninde su, hela, çöp, kanalizasyon ve barınak sağlığı konuları yatmaktadır (10).

Konut içinde fazla nem bulunması ısıtmayı olumsuz yönde etkilemekte, duvarlarda yoğunlaşarak bina içindeki organik gazların, küflerin, mantarların ve diğer mikroorganizmaların yerleşmesine neden olmaktadır. Fazla nemli havanın solunumla alınması kan ve dokulara fazla su girmesine neden olup asteni yapmaktadır (11,12). Ayrıca romatizmal hastalıkların genel olarak nemli ortamlarda arttığı belirtilmektedir (7).

İyi havalandırılmamış konutlarda solukluk, kansızlık, halsizlik, baş ağrıları, iştahsızlık, bulantı gibi kronik belirtiler, bedensel ve zihinsel çalışmalarda yetersizlik ve iş veriminin azalması görülmektedir (11).

Konutta uygun pencere alanının olması havalandırma ve doğal aydınlatma açısından önemlidir. Konutun her tarafının yeterli derecede aydınlatılması ve havalandırılması önemli sağlık koşullarındandır. Sağlığa en uygun ve aydınlatma gücü en yüksek ışık kaynağı güneştir. Güneş ışığı bakterisit olması, ısıtıcı etkisi, genel metabolizmayı ve solunumu uyarması, vücutta D vitamini sentezinde etkili olması ve derinin dayanıklılığını artırması açısından sağlık üzerinde önemli etkiye sahiptir. Konutun kötü aydınlatılması sinir gerginliklerine, kişilerin daha çabuk yorulmalarına ve gözde çeşitli uyum hastalıklarına neden olmaktadır (11).

Konutun içinde ve çevresinde bulunan fazla gürültü, uyku ve diğer fizyolojik olayları etkileyerek sinir gerginliğine, yorgunluğa, baş ağrılarına neden olmakta ve iş veriminin azalmasına yol açmaktadır (12-14).

Kalabalık da sağlığa olumsuz etkisi nedeniyle konutlarda istenmeyen bir durumdur. Kalabalık konutlarda bulaşıcı hastalıklar, aile bireyleri arasında çatışmalar nedeniyle mental hastalıklar ve ev kazaları daha sık görülmek-

tedir (9,12).

Konutun nem, gürültü, aydınlatma, havalandırma ve benzer durumlarından başka, duygusal denge açısından da aile yaşamına uygun olması gerekmektedir. Ailede yetişen çocuk ve gençlerin toplum koşullarına uyumunda yetiştikleri konut ve çevresindeki kusur ve eksikliklerin büyük etkisi vardır (12).

Pek çok psikiyatrist psikolojik yönden doyum sağlayıcı olmayan konutun mental sağlığı etkilediğini, sinir gerginliklerine ve bazı nevroz çeşitlerine neden olduğunu ileri sürmektedir (2,15).

Kötü konutlar ev kazalarına neden olmaları açısından da sağlığa olumsuz etkide bulunmaktadır. Kazaların nedenleri ile ilgili çalışmalarda, yeterli ışık, güvenli elektrik düzeneği ve güvenli elektrikli araçların, uygun yerleştirilmiş ısıtma elemanlarının, sağlam trabzanların, yeterli depolama olanaklarının kazaların azaltılmasında önemli etkilere sahip oldukları bildirilmiştir (8).

Amerikan Halk Sağlığı Birliği Konut Hijyeni Komitesi sağlıklı bir konutun temel prensiplerini şöyle sıralamıştır (16):

A-Temel Fizyolojik Gereksinmeler

- 1-İnsan vücudundan gereksiz ısı kaybını önleyecek, gerekli ısı kaybını ise sağlayacak termal çevre,
- 2-Uygun kimyasal saflıkta atmosfer koşulları,
- 3-Yeterli gün ışığının sağlanması,
- 4-Direkt gün ışığının sağlanması,
- 5-Fazla gürültüden ve radyasyondan korunma,
- 6-Yeterli yapay aydınlatmanın sağlanması,
- 7-Çocukların oyun oynaması ve egzersizleri için yeterli alanın sağlanması.

B-Temel Psikolojik Gereksinmeler

- 1-Kişiler için yeterli gizliliğin sağlanması,
- 2-Normal aile yaşantısı için gerekli koşulların sağlanması,
- 3-Normal toplum yaşamı için gerekli olanakların sağlanması,
- 4-Ev işlerinin fiziksel ve ruhsal yorgunluğa neden olmadan yapılmasının sağlanması,
- 5-Konutun ve kişinin temizliği için olanakların sağlanması,

6-Konut ve çevresinden estetik doyum için olanakların sağlanması,

7-Yerel toplumun yaygın sosyal standartları ile uygunluk.

C-Bulaşıcı Hastalıklardan Korunma

1-Konut içinde sağlık koşullarına uygun su sağlanması,

2-Konut içinde su kirlenmesini önleyecek su düzeneğinin sağlanması,

3-Hastalıkların bulaşmasını en aza indirecek hela olanaklarının sağlanması,

4-Konutun lağım bulaşmalarına karşı korunması,

5-Konut dışında sağlığa uymayan koşullardan kaçınma,

6-Konutun böcek ve bulaşıcı hastalık yapabilecek zararlı hayvanlardan arınmış olması,

7-Yiyeceklerin bozulmadan saklanması için olanakların sağlanması,

8-Yatak odalarında yeterli alanın sağlanması.

D-Kazalara Karşı Önlemler

1-Binaların yıkılmayacak biçimde ve yıkılmayacak malzemeden yapılmış olması,

2-Yangına neden olabilecek şartların kontrolü ve yayılmasının önlenmesi,

3-Elektrik şokları tehlikesine karşı önlemler,

4-Yangından kurtulmak için yeterli olanakların sağlanması,

5-Gaz zehirlenmelerine karşı önlemler,

6-Trafik kazalarına karşı yöresel önlemler,

7-Konutta düşmeler ve diğer mekanik kazalara karşı önlemler.

Çevre, insanı etkileyen ve ondan etkilenen fizik, biyolojik ve sosyal faktörlerin tümü olarak tanımlanabilir (17).

Sonuç olarak, insan sağlığını etkileyen bir çok etkenin başında çevre koşulları ve en yakın çevresi olan, içinde doğup büyüdüğü, ihtiyaçlarını karşıladığı konutu gelmektedir.

İnsan sağlığının devamı ve yükseltilmesi için onun en yakın çevresinden başlamak üzere çevre sağlığı sorununa çözüm getirilmeli, bu nedenle de konutların sağlığa uygun planlanmasına ve kötü konut koşullarının düzeltilmesine özel bir önem verilmelidir.

Kaynaklar

- 1-Erel SS, Yılmaz G. Malatya İli Konutlarının Sağlık Koşullarına Uygunluk Durumları Yönünden İncelenmesi. *Türk Hemşireler Dergisi* 1977; (2): 1.
- 2-Expert Committee on The Public Health Aspects of Housing. *First Report. World Health Organization Technical Report Series, No: 225, 1961; Geneva.*
- 3-Britten R. *New Light on The Relation of Housing to Health. American Journal of Public Health and The Nation Health* 1942; 32: 193-9.
- 4-Wood BC, Volante SR, Peebles S, Jackson S, Richter E. *An Experiment to Reverse Health-Related Problems in Slum Housing Maintenance. American Journal of Public Health* 1974; 64: 474.
- 5-Britten R. *The Relation Between Housing and Health. Public Health Reports* 1934; 49 (44):1301-11.
- 6-Beken G. *Türkiye'de Şehirleşme Hareketlerinin Doğurduğu Konut Problemi ve Çözüm için Endüstriden İstifade İmkanlarının Aranması. İTÜ Mimarlık Fakültesi, Yapı Araştırma Kurumu, Seri G, Tebliğler Sayı: 8, 1964.*
- 7-Mackintosh JM. *Ev Şartlarının ve Toplum Gelişmesinin Sağlık Üzerine Etkisi. Hobson W (Editör); Görsel M (Çeviren). Halk Sağlığı Bilimi ve Uygulaması, Cilt 1. Ankara: SSYB Hıfzısıhha Okulu Yayın No: 45, : 1970; 13.*
- 8-Appraisal of the Hygienic Quality of Housing and Its Environment. *WHO Technical Report Series, No: 353, 1967.*
- 9-Yörükcan T. *Gecekondu ve Gecekondu Bölgelerinin Sosyo-Kültürel Özellikleri. Ankara: İmar İskan Bakanlığı, Mesken Genel Müdürlüğü, Sosyal Araştırma Dairesi-1, 1968.*
- 10-I. *Halk Sağlığı Kurultayı Karar Özetleri.*

Ankara Tabib Odası Bülteni, 1975; 1 (1).

11-Ural ZF. *Koruyucu Hekimlik I. Hijyen ve Sanitasyon. Ankara: TC Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları, Yayın No: 263, 1972.*

12-Yalım ZR. *Koruyucu Hekimlik ve Halk Sağlığı Sanitasyon I. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları Yayın No: 928, Tıp Fakültesi No: 48, 1961.*

13-Crowden GP. *Işık ve Gürültünün Sağlıkla İlgisi. Hobson W (Editör); Erkan C (Çeviren). Halk Sağlığı Bilimi ve Uygulaması. Cilt 1. Ankara: SSYB Hıfzısıhha Okulu Yayınları No: 45, 1970; 48.*

14-Wiechowski A, Lee CR. *United States and Polish Scientists Confer on Health Effects of the Micro Environments of Housing. BCEM-PZITB Symposium Report. Health Services Reports, 1973; 88: 427.*

15-Purdom W. *Environmental Health. New York: Academic Press, 1971.*

16-Salvato JA. *Environmental Engineering and Sanitation. Second Edition. New York: John Wiley and Sons, 1972.*

17- Yener M. *Konut Temizliğinin Sağlığa Etkisi. Ev Ekonomisi Dergisi 1988; (4): 46-50.*

Yazışma adresi:
Yrd.Doç.Dr.Kezban Işık
SDÜ Isparta Meslek Yüksek Okulu
İktisadi İdari Programlar Bölümü

32300/ISPARTA